

בס"ד. ליל א' דחג השבועות (לפנות-בוקר), ה'תשט"ו

(הנחה בלתי מוגה)

להבין ענין מתן תורה, שהסדר דמתן תורה הוא שבתחילה היתה יציאת מצרים שהיא ההכנה למ"ת, כמ"ש¹ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, ונוסף לזה היתה גם ההקדמה דכפה עליהם הר כנגיית², שזהו מ"ש³ ויתיצבו בתחתית ההר. והיינו, שתחילה הוצרך להיות ענין כור הברזל דמצרים⁴ שעיי"ז נעשה בירור וזיכוך הגשם והחומר, ומ"מ, הנה גם אחרי יצי"מ נשארה מציאות הגשמיות, ואז הי' הענין דמ"ת לנשמות בגופים דוקא, והיינו, שלא העלו את הנשמות למעלה, אלא כמ"ש⁵ וירד הוי' על הר סיני, למטה בעוה"ז דוקא. וגם עצם ענין התורה הוא באופן שנתלבשה בענינים גשמיים דוקא, ולא כמו שהמלאכים בקשו תנה הודך על השמים⁶, שכוונתם היתה שתנתן להם הרוחניות שבתורה, אלא התורה נתלבשה בענינים גשמיים דוקא, וגם המצוות הרי הם בגשמיות דוקא. והיינו, שכללות ענין מ"ת הוא שהתורה ניתנה לנשמות כמו שהם למטה בגופים דוקא, וגם התורה עצמה נתלבשה בגשמיות. וכמו"כ מובן⁷ ממה דאיתא במדרש⁸ בענין נשמות ותורה ששניהם נמשלו לנר, דבנשמות ישראל כתיב⁹ נר הוי' נשמת אדם, ובתורה כתיב¹⁰ כי נר מצוה ותורה אור, אמר הקב"ה נרי בידך זו התורה ונרך בידך זה הנפש, אם אתה משמר את שלי אני משמר את שלך. ועוד זאת, שענין זה שישאל ותורה תלויים זב"ז, הוא לא רק בנוגע לענין השמירה, אלא גם בנוגע לעצם המציאות דישראל ותורה, כדאיתא במדרש¹¹ ע"פ¹² ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה,

הנ"ל תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' שכב ואילך).

ד"ה והאר עינינו תרצ"ב (סה"מ תרצ"ב ע' רלה ואילך).

(8) דבר"פ"ד, ד.

(9) משלי כ, כז.

(10) שם ו, כג. שמור"ר פל"ו, ג. תנחומא

תשא כח.

(11) שמור"ר פמ"ח, א.

(12) ישעי' מ, כה"כו.

(1) שמות ג, יב.

(2) שבת פח, א.

(3) יתרו יט, יז.

(4) ואתחנן ד, כ. וראה תו"א יתרו עד, א

ואילך.

(5) יתרו יט, כ.

(6) תהלים ח, ב. שבת שם, סע"ב ואילך.

מדרש תהלים עה"פ.

(7) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה בהעלותך

תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' שלו). וראה גם ד"ה

דאלה קאי על אלה תולדות השמים והארץ¹³, ובזכות מי נבראו ובזכות מי הם עומדים, בזכות אלה שמות בני ישראל¹⁴, ואלה בזכות מי הם עומדים, בזכות אלה העדות והחוקים והמשפטים¹⁵, הרי שישראל תלויים בתורה (לא רק בענין השמירה, אלא) גם בעצם מציאותם. וכמו"כ הוא גם בתורה שתלוי בישראל, כמ"ש¹⁶ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דזה מה שאנכי מי שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם¹⁷, ובריאת האדם הוא בשביל בראת"י בגימטריא תרי"ג, כדי שישראל יקיימו את תרי"ג המצוות¹⁸, וא"כ מובן שקיום התרי"ג מצוות תלוי בהאדם, ובשביל זה נברא האדם בכדי שיהי' קיום להתרי"ג מצוות. ונמצא שישראל ותורה תלויים זב"ז לא רק בענין השמירה אלא גם בעצם קיום מציאותם. והרי ענין זה שישראל צריכים לתורה והתורה צריכה לישראל הוא בגשמיות דוקא, היינו, הנשמות כמו שהם בגופים דוקא, והתורה כמו שנתלכשה בגשמיות דוקא. וכמובן גם מהמשל דנר, כידוע שבנר ישנם ד' בחי', פתילה ושמן ותרי גווני אור¹⁹, ומזה מובן גם בהנמשל, שהכוונה היא לנשמות כמו שהם בגופים דוקא, שזהו"ע שמן ופתילה.

ב) ולהבין זה צריך להקדים תחילה ענין ירידת הנשמה בגוף, דהנה ידוע שהירידה היא צורך עלי', ומזה מובן שכל מה שהירידה היא ביותר אזי גם העלי' היא ביותר, שהרי הירידה היא צורך (וגורמת את) העלי'. ולזאת הנה בכדי להבין גודל עליית הנשמה שנעשה ע"י הירידה, צריך לבאר תחילה מצב הנשמה כמו שהיא קודם ירידתה, שעיי"ז יובן גודל הירידה, ובמילא גם גודל העלי'. והענין בזה, דהנה הנשמה קודם ירידתה כתיב בה²⁰ חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדת לפניו, שעומדת שם באהוי"ר, וכמו המלאכים דכתיב בהוי"ז²¹ ויעמידם לעד לעולם גו', שעומדים תמיד באהוי"ר. אמנם יש מקום לומר שאינו דומה עבודת הנשמות לעבודת המלאכים, שהרי האהוי"ר של המלאכים היא עבודה שנמשכת בתמידיות, עד שישנם מלאכים שנבראו בשי"ב ומאז אומרים ג"פ קדוש, דבכל קדוש עומדים בביטול שני אלפים שנה, ועכשיו הם עומדים בהביטול דאמירת קדוש הג', שהוא אלפיים השלישי. וכל זה הוא

18) ראה מקדש מלך לזהר שם.
19) ראה תו"א מקץ מ, ב ואילך.
20) מלכים א יז, א.
21) תהלים קמח, ו.

13) בראשית ב, ד.
14) שמות א, א.
15) ואתחנן ד, מה.
16) ישעי' מה, יב.
17) ראה זח"א רה, ב.

בהמלאכים, דלהיותם בעצם בחי' המדות, שעש"ז נק' עצי היער²², לכן עומדים תמיד באהוי"ר. אבל הנשמות, יש בהם גם העבודה דהשגה, שהרי מקום עמידת הנשמות חלוק ממקום עמידת המלאכים, דעמידת המלאכים הוא בהיכלות ומדורים, אבל מקום הנשמות הוא בג"ע, והרי בג"ע ישנו לימוד התורה ברוחניות, שהוא ענין ההשגה, ולא העבודה דאהוי"ר. אמנם באמת יש בהנשמות למעלה גם העבודה דאהוי"ר, וכמו שברידת הנשמה למטה הרי זמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד²³, כמו"כ בהנשמה למעלה ישנם ב' הענינים, העבודה דהשגה שהוא לימוד התורה ברוחניות, וגם עבודת התפלה שהוא אהוי"ר, כדאיתא בגמרא²⁴ אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידי' ומצלי כו' וכן ליצחק וכן ליעקב. ובכל אופן, עבודת הנשמה למעלה, בין באהוי"ר בין בהשגה, היא באופן נעלה יותר באין ערוך כלל לגבי עבודת הנשמה למטה. דהנה, רבינו הזקן כותב בתניא²⁵ שתכלית השתלשלות העולמות אינו בשביל עולמות העליונים אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון, ותכלית ושלימות בריאת עוה"ז הוא ימות המשיח, ומעין זה הי' גם בשעת מ"ת, אך התכלית יהי' בימות המשיח, וענין זה תלוי במעשינו ועבודתינו עכשיו. וממשיך לבאר ענין העבודה, שאי אפשר לומר שתכלית העבודה הוא אהבה ויראה, שהרי גם כשיהי' צדיק גמור עובד הוי' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלת האהוי"ר בהיות הנשמה למעלה. וכמו"כ הוא גם בהשגה, שהשגת הנשמה בהיותה למטה אינה בערך כלל להשגת הנשמה למעלה, שהרי השגתה למעלה היא השגת המהות, ולמטה אינה אלא השגת המציאות. ועוד זאת שההשגה למעלה היא בבחי' ג"ר, וההשגה למטה היא רק בבחי' ז"ת. ומכל זה מובן גודל הירידה שירדה הנשמה למטה, ומזה יובן גודל עליית הנשמה, שבשביל עלי' זו היתה הירידה.

ג) **והנה** בכדי להבין מעלת מקום עליית הנשמה ע"י הירידה, צריך לברר תחילה מקום הנשמה כמו שהוא מצד עצמה, שמזה יובן שמקום עלייתה הוא למעלה מבחי' זו, שהרי אי אפשר לומר שעלייתה היא להמקום שבו היתה קודם הירידה, דא"כ לא הי' צריך להיות כל ענין הירידה. והענין בזה, דהנה, על הנשמה כמו שהיא מצד עצמה אנו אומרים²⁶ נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו'. וצריך להבין²⁷

(25) פל"ו ופל"ז.

(26) "אלקי נשמה" בברכות השחר.

(27) ראה לקו"ת שה"ש טז, ד. ובכ"מ.

(22) ראה זח"ג רכו, סע"א ואילך.

(23) שבת י, א.

(24) ב"מ פה, ב.

איך אפשר לומר טהורה היא קודם לאתה בראתה, הרי טהורה היא הוא תואר שמתארים את הנשמה, ואיך אפשר לתאר את הנשמה קודם שנבראת במציאות. אך הענין הוא, דטהורה קאי על הנשמה כמו שהיא באצילות, ואתה בראתה קאי על הנשמה כמו שהיא בבריאה, ולזאת לא יוקשה איך אפשר לומר תואר על הנשמה קודם שנבראת, לפי שתואר זה הוא על מציאות הנשמה כמו שהיא באצילות. דהנה, מציאות הנשמה באצילות אינה כמו כל הנבראים שיש להם שרש באצילות, שלכן הנה בחי' המלכות דאצילות נקראת בכל השמות דדצח"מ, כי, בכל הנבראים, מה שכלול באצילות אין זה מציאות הנברא, שהרי אצילות כולו אלקות ולא שייך שיהי' כלול שם מציאות נברא, ומה שכלול באצילות הוא רק מה השרש שלהם בלבד. אך הנשמות שגם לאחר התהוותם הרי זה רק מה שאלקות נעשה נברא, ולא נברא ממש, לכן ישנה מציאות הנשמה גם באצילות, והוא האלקות שבהנשמה, ואדרבא, בהיותה באצילות שם הוא עיקר מציאותה, שהרי מציאותה הוא אלקות, וזהו באצילות דוקא, ששם אלקות בגילוי. ולכן שייך לומר תואר על הנשמה קודם שבאה בבריאה, להיות שישנה מציאותה באצילות. והתואר שמתארים אותה כמו שהיא באצילות הוא טהורה היא, דלהיות שמציאותה היא המציאות דאלקות, הרי באצילות דוקא מציאותה היא בטוהר, שהרי בכי"ע הישות מעלמת על אלקות, ודוקא באצילות הוא אלקות בגילוי.

וכל זה הוא מקום הנשמה כמו שהיא מצד עצמה, אבל ע"י ירידתה בגוף נעשה בה עלי' גדולה יותר, למעלה מבחי' טהורה היא. והענין בזה, דהנה, התואר טהורה, עם היותו לפי שאלקות הוא בגילוי, ללא מציאות ישות כלל, מ"מ, כיון שאומרים טהורה, הרי מובן שיש נתינת מקום לההיפך, ולכן צריך לומר שטהורה היא, וע"ד מ"ש²⁸ מי יתן טהור מטמא דייקא, וכמבואר בלקו"ת²⁹ דבחי' טהורה הוא בהכלים דוקא, והרי ההפרש בין אורות לכלים הוא שאורות הם אין בעצם, ולא שייך בהם לשון טהרה, ורק בבחי' הכלים שבהם שייך ענין הישות, אזי ישנו ענין הטהרה. ועפ"ז יובן ענין עלית הנשמה שנעשית ע"י ירידתה בגוף, שירידה זו היא צורך עלי', שנעשה בה הענין דלאשתאבא בגופא דמלכא³⁰, שזהו"ע העלי' וההתכללות בהאור, שהאור נקרא גופא דמלכא, להיות שהאור הוא מעין העצם, ויתירה מזה, שהאור הוא דבוק בעצם,

(30) ראה זח"א ריו, ב.

(28) איוב יד, ד.

(29) פ' ראה כז, א.

ולכן הנה העלי' וההתכללות בהאור הוא ההתכללות בהעצם, גופא דמלכא. והגם ששרש הנשמות הוא מפנימיות הכלים, ופנימיות הכלים מצד עצמם מתאחדים עם האור, וא"כ, מהו הצורך בהירידה למטה, אך הענין הוא, שההתאחדות דפנימיות הכלים עם האור היא כמו ב' דברים המתאחדים, אמנם ע"י הירידה למטה, נעשה בהנשמה הביטול וההתכללות בהאור באופן שנעשים דבר אחד. והיינו שהעלי' שנעשית ע"י ירידת הנשמה בגוף הוא המעבר (דער איבערגאנג) מהיחוד דאיהו וגרמוהי להיחוד דאיהו וחיוהי³¹.

אמנם עדיין צריך להבין, שהרי הכלים שרשם מהרשימו, והרשימו מגלה את הקו, והיינו לפי שיש מעלה ברשימו שאינו בהקו, דאור הקו נגע בו הצמצום, שלכן הוא קו אחד קצר, ויתרה מזה, שגם שרש הקו, שהוא עיגול הגדול, נגע בו הצמצום, שהרי סילק אורו הגדול על הצד, וא"כ ניכר בו פעולת הצמצום, משא"כ הרשימו לא נגע בו הצמצום³², שזהו ענין רשימו שהוא רושם ממה שהי' קודם, מכל הענינים שהיו קודם הצמצום, גם מאותם הענינים שלא נגע בהם הצמצום כלל. והגם שע"י הצמצום נעשה העלם ברשימו, הרי אין זה באופן שאותיות הרשימו עצמם נשתנו ע"י הצמצום, אלא החילוק בנוגע להזולת בלבד, דקודם הצמצום האיר האור על ידם אל הזולת, ואחרי הצמצום אינו מאיר על ידם אל הזולת, אבל בהם עצמם אין שום שינוי כלל, שגם עכשיו ישנו בהם האור, וכדאיתא הלשון³³ שאותיות הרשימו לא זזו ממקומן. וזהו הטעם שהרשימו מגלה את הקו, והרי ידוע שכל מגלה הוא למעלה מהמתגלה על ידו, וכמו"כ הוא בקו ורשימו, שהרשימו הוא למעלה מהקו, והיינו לפי שהקו נגע בו הצמצום, ואותיות הרשימו לא נגע בהם הצמצום. וא"כ, מאחר שהנשמות שרשם מהכלים והכלים שרשם מהרשימו, שלא נגע בהם הצמצום, למה הוצרך להיות ירידת הנשמה בכדי שתתעלה בהאורות, הרי הרשימו הוא למעלה מהקו (מאורות הקו). אך הענין הוא, דאמיתית העלי' שנעשית ע"י הירידה הוא שעולה ונכללת בהעצם, שלמעלה מהאורות ולמעלה מהכלים, ולמעלה גם משרש הכלים, והו"ע העלי' בהעצמות ממש, שזהו אמיתית הענין דלאשתאבא בגופא

פ"ט (ס"ע יא. שם ח"ב ע' תקב). סה"מ
 תרמ"ג ע' עט ואילך. ועוד.
 (33) ראה גם המשך מצה זו, יונתי וסה"מ
 תרמ"ג שם.

(31) תקוני זהר בהקדמה (ג, ב).
 (32) אוה"ת בראשית ח"ו תתרטח, ב.
 המשך מצה זו תר"ם פ"ו (ע' ט ואילך). סה"מ
 תר"ם ח"א ע' קז ואילך). המשך יונתי תר"ם

דמלכא. ועלי' זו נעשית ע"י התורה, דעי"ז שניתנה התורה למטה בגשמיות דוקא לנשמות בגופים, אזי מגלה התורה את העצמות שישנו בהנשמות.

ד) ולהבין הטעם שהתורה כמו שהיא בגשמיות דוקא יש בכחה לגלות את העצמות שבנשמות, צריך להקדים תחילה שבכללות התורה ישנם ב' ענינים, כמארז"ל³⁴ שריב"ז לא הניח דבר גדול ודבר קטן, דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן הוויות דאביי ורבא. וצריך להבין אומרו שהוויות דאביי ורבא הם דבר קטן, הרי זה עיקר תושבע"פ, דמ"ש הוויות דאביי ורבא אין הכוונה לאביי ורבא דוקא, שהרי ענין זה נאמר על ריב"ז שהי' תנא, אלא הכוונה בזה היא על כללות הפלפול דתושבע"פ, ואיך אומר שזהו דבר קטן. ובכדי להבין מה שהוויות דאביי ורבא נקרא דבר קטן, צריך להקדים תחילה מה שמעשה מרכבה נקרא דבר גדול.

והענין בזה, דהנה במרכבה יש כמה מדריגות, כדאיתא בכתבי האריז"ל שבמרכבה ישנם כרובים חיות ואופנים, כרובים הם בבריא, וחיות ואופנים הם ביצירה ועשי', והרי המרכבה דבריא היא למעלה הרבה מהמרכבה דיצירה ועשי'³⁵, כמארז"ל³⁶ בהחילוק שבין ישעי' ליחזקאל (שישעי' ראה את המרכבה דבריא, ויחזקאל ראה את המרכבה דיצירה ועשי'), למה יחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך, ולמה ישעי' דומה לבן כרך שראה את המלך, דבן כרך מורגל בעניני והנהגות המלוכה, ובמילא מביט ורואה (אויף וואָס קוקט ער און וואָס זעהט ער) את הענינים הפנימיים, וראי' זו פועלת עליו ביטול פנימי, ביטול במציאות, משא"כ בן כפר שרואה את המלך, מאחר שאינו מורגל בעניני המלוכה, הרי הוא מביט על החיצוניות, ולכן גם הפעולה שנפעלת בו עליו היא ביטול חיצוני בלבד. וכמו"כ הוא גם למעלה, שהכרובים ושרפים שהם בהמרכבה דבריא הם בכיטול במציאות, משא"כ החיות ואופנים הנה הביטול שלהם אינו בערך לגבי עבודת השרפים, ובפרט האופנים שהם ברעש גדול, שהרעש הוא מצד העדר ההשגה. ועד"מ באדם למטה, שכאשר מבין ומשיג את הדבר אזי מתעמק בהדבר, והוא בנחת (רואיק), וכאשר אינו מבין את הדבר, אבל מרגיש שזהו שכל נפלא

תרכ"ט ע' פג ואילך. ובכ"מ.

(34) סוכה כח, א.

(36) חגיגה יג, ב.

(35) ראה לקו"ת ברכה צו, א"ב. סה"מ

ביותר שאינו יכול להשיגו, אזי הוא ברעש גדול. ונמצא, שעבודת האופנים אינה בערך כלל לעבודת השרפים שבבריאה. וכמו"כ יש מרכבה נעלית יותר, והיא המרכבה דאצילות. דהנה, האבות הן הן המרכבה³⁷, וכדאיתא בספר הבהיר³⁸ אמרה מדת החסד לפני הקב"ה מימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברהם עומד ומשמש במקומי, שע"י עבודתו בהכנסת אורחים ופרסום אלקות בעולם במס"נ, ה"י מרכבה למדת החסד דאצילות. וכמו"כ ביצחק, שע"י עבודתו בחפירת בארות, ובפרט מה שמסר נפשו בפועל ממש בהעקידה, הנה עי"ז ה"י מרכבה למדת הגבורה דאצילות. ויעקב בחיר האבות ה"י מרכבה למדת הת"ת דאצילות, שת"ת עולה עד הכתר³⁹. והנה, המרכבה דבי"ע אינה בערך כלל לגבי המרכבה דאצילות, שהרי ענין המרכבה הוא כמ"ש⁴⁰ והחיות נושאות, נושאות ומנושאות, שמגביהים ומעלים בחי' אדם שבהם לבחי' לא אדם⁴¹, דבחי' לא אדם דבריאה הוא אצילות, שהוא בחי' סוכב לגבי בי"ע, וזהו המרכבה דבריאה שהוא ההעלאה באצילות. אמנם המרכבה דאצילות ענינה הוא ההעלאה של בחי' אדם דאצילות לבחי' לא אדם שהוא בחי' אריך, דאצילות שהוא ציור אדם נקרא זעיר, לפי שהוא כציור והגבלה, ועבודת המרכבה הוא להעלותו לבחי' לא אדם, למעלה ממדידה והגבלה, שהוא בחי' אריך. וזהו"ע עבודת האבות בבחי' המרכבה שע"י פעלו עליית המוחין דאצילות לבחי' אריך, שזהו מש"נ⁴² ויעש אברהם משתה גדול, ואמרו חז"ל⁴³ גדול עולמים ה"י שם, להיות שאברהם ע"י עבודתו המשיך בחי' אריך, שזהו גדול העולמים, ועד שגם אברהם עצמו נקרא בשם גדול⁴⁴, להיות שע"י עבודתו בבחי' המרכבה פעל גם בעצמו שיהי' בבחי' אריך. וזהו מה שמעשה מרכבה נקרא דבר גדול, להיות דענין המרכבה הוא לצאת מהמדידות והגבלות, שזוהי הגדלות דבחי' אריך.

(ה) **אמנם** הוויות דאביי ורבא נקרא דבר קטן, שזוהי תנועה הפכית ממעשה מרכבה שהו"ע היציאה ממדידה והגבלה, ואילו הוויות אביי ורבא ענינם הוא שרצון העליון שלמעלה מהגבלות השפיל

במדב"ר ספי"ד. שמו"ר ספכ"ג.

(41) שמואל"א טו, כט.

(42) וירא כא, ח.

(43) ב"ר פנ"ג, י (ובמתנות כהונה שם).

וראה גם סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תסז.

(44) יהושע יד, טו. ב"ר פי"ד, ו.

(37) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

(38) סימן קצא. הובא בפרדס שער כב

(שער הכינויים) פ"ד.

(39) ראה לקו"ת מסעי צו, ריש ע"ב.

(40) פיוט "וחיות" בקדושת כתר במוסף

דר"ה. וראה בחיי תרומה כה, יו"ד. וראה

את עצמו בענין המצוות שכולם ניתנו בשיעור והגבלה דוקא, אם בזמן אם במקום אם בשניהם, וכמו כן נתלבשו כל המצוות בדברים גשמיים דוקא, עד שגם בנוגע להמצוות דחובת הלבבות מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכו"כ מאמרים⁴⁵ שענינם הוא שיהיו מורגשים בבשר לב הגשמי, וכמו באהבת הוי' שצריך שיורגש בלבבו ממש, וכן גם ביראה הנה שיעור המצוה הוא שלבו יתכווץ מיראת הוי', וכמו"כ הוא באהבת ישראל, שהאהבה שאוהב את זולתו צריכה להיות נרגשת בבשר הגשמי, וכשם שכאשר שומע שמועה טובה בנוגע לעצמו הרי שמועה טובה תדשן עצם⁴⁶, כמו"כ גם כאשר שומע איזה שמועה טובה בנוגע לזולתו צריך להיות תדשן עצם. וכמו"כ הוא גם בענין ההשגה, שההשגה צריכה להיות ניכרת במוח הגשמי, שעל ידה נעשה בהמוח ריבוי חריצים וקמטים כו'. וזהו"ע דבר קטן הוויות דאביי ורבא, שהו"ע התורה כמו שירדה למטה ונתלבשה בדברים גשמיים דוקא.

ומ"מ הנה דוקא ע"י ירידת והתלבשות התורה בדברים גשמיים (דבר קטן, הוויות אביי ורבא) נעשה המשכת וגילוי העצמות. ויובן מכמו שהוא בהשפעה עצמית שבאדם שהיא למעלה הרבה מהשפעת השכל, דהשפעת השכל היא הארה בלבד, היינו שהרב משפיע רק הארה והתלמיד מקבל רק הארה, ולכן מועילה השפעת השכל רק למי שהוא בר שכל בעצמו, אבל מי שאינו בר שכל בעצמו לא תועיל לו ההשפעה כלל, כמאמר העולם: אַ קאַפּ קאַָן מען ניט אַרויף שטעלן⁴⁷, והיינו לפי שכללות ההשפעה היא הארה בלבד. אמנם בהשפעה עצמית להוליד בדומה לו, הרי ההשפעה היא שמשפיע לו את העצם, שלכן אפשר להיות שיהי' יפה כח הבן מכח האב⁴⁸, לפי שהוא השפעת העצם, ולכן אין זה באופן שהמקבל הוא מציאות לעצמו והוא מנצל את ההשפעה, כי אם שההשפעה עושה את המציאות שלו, לפי שהוא השפעת העצם מה שהעצם נשפע ונמשך. והשפעה עצמית הלזו באה בגשמיות דוקא, דהשפעת השכל באה בדיבור, משא"כ השפעה עצמית נשפעת בגשמיות דוקא. וכמו"כ יובן בענין התורה, שבהתלבשות התורה בענינים גשמיים הנה בזה דוקא ישנו ההשפעה עצמית, וזהו"ע ביום חתונתו⁴⁹ זה מתן

ח"ב ע' תריג. סה"מ תרנ"ג ע' ריט. תרנ"ט ע'
ג. המשך תרס"ו ע' קעג. ועוד.
48) שבועות מח, א.
49) שה"ש ג, יא.

45) סה"מ תרצ"ז ע' 215. ע' 282. תרח"ץ
ע' קפ. וש"נ.
46) משלי טו, ל. וראה גיטין נו, ב.
47) דרמ"צ ג, א. ביאורי הזהר להצ"צ

תורה⁵⁰, כיון שנתנית התורה למטה בגשמיות היא בחי' המשכה עצמית, ועי"ז נעשה בהנשמות בחי' בן, כמ"שי⁵¹ בנים אתם גו', שענין זה נעשה ביום חתונתו דמ"ת. ואף שהשפעה עצמית זו היא מבחי' אחרונה בלבד (מאות תי"ו), וכאילו נאמר מלכות דמלכות דעתיק, הרי ידוע מאמר הבעש"ט⁵² העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו, דלהיות שכל עצם בלתי מתחלק, לזאת הנה כשאתה תופס בחלק ממנו אתה תופס בכולו. וכמו"כ הוא בענין ביום חתונתו זה מ"ת, דמאחר שזוהי השפעה עצמית, הנה בכל בחינה ובחינה ישנו כל העצם. והשפעה עצמית זו נשפעת בהתורה כמו שנתלכשה בדברים גשמיים דוקא, ועי"ז מתגלה העצמות שבנשמות.

ו) **ויובן** זה ע"פ כמה דוגמאות בגשמיות. וכמו עד"מ בחותם החקוק על אבן טוב ובהיר, הנה מצד בהירות האב"ט אי אפשר לקרוא את האותיות, כי אם כאשר חותמים על השעוה, אבל כאשר האבן הוא פשוט ואינו מבהיק אזי יכולים לקרוא את האותיות על האבן עצמו. ונמצא, שבדבר שאינו בהיר ומבהיק יכול להיות התגלות בקירוב אל מקורו, ובדבר הבהיר ומבהיק אי אפשר להיות הגילוי בקירוב אל מקורו, כי אם בריחוק דוקא. וכמו"כ יובן למעלה, דחותמו של הקב"ה אמת⁵³, שזהו"ע דאני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים⁵⁴, שאין שום שינויים כלל, וגילוי זה הוא ע"י התורה דוקא, דאין אמת אלא תורה⁵⁵, והתגלות זו היא בריחוק דוקא, שזהו התורה כמו שנתלכשה בדברים גשמיים דוקא. ויש עוד דוגמא לזה מהחושים דראי' ושמיעה, שאינו דומה שמיעה לראי'⁵⁶, שלכן, גם כאשר שומע איזה דבר ומצייר בזה כל הפרטים, הנה כאשר אח"כ יראה את הדבר, יתפעל על זה בהתפעלות גדולה במאד. וטעם הדבר הוא, לפי שבשמיעה הוא שומע רק את המציאות בלבד, אבל בראי' הוא רואה את המהות, ולכן, הנה בראיית הדבר מתפעל באופן אחר לגמרי. ומ"מ, בראי' שהוא ראיית המהות, הכלי הוא גשמיות דוקא, משא"כ בשמיעה שהוא במציאות, הכלי הוא רוחניות. וכמו"כ יובן למעלה בענין ראי' דחכמה שהוא בחי' פנימיות ועצמות

55) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. פתיחתא דאיכ"ר ב. תקו"ז תכ"א (ג, א).
56) ראה מכילתא יתרו י"ט, ט. וראה תו"א ר"פ משפטים. המשך וככה תרל"ז פל"ג ופנ"ז (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תנט ואילך; ע' תקבג ואילך). ועוד.

50) תענית כו, ב.
51) פ' ראה יד, א.
52) המשך תרס"ו ע' תקכב. המשך תער"ב ח"א ע' ע' תטו. תקנג. ח"ב ע' א'פא. ועוד.
53) שבת נה, א.
54) ישעי' מד, ו. וראה ב"ר פפ"א, ב.

החכמה, ובא דוקא למטה יותר, והו"ע והאיתנים מוסדי ארץ⁵⁷, איתנים אותיות תנאים⁵⁸, שהם המייסדים תושבע"פ, דאיתן הוא שם ע"ב דחכמה, שזהו"ע משכיל לאיתן האזרחי⁵⁹, כפי שפירש רבינו הזקן⁶⁰ דאיתן הוא מלשון יושן, שהוא שם ע"ב שאינו מחודש, שלמעלה משם מ"ה המחודש, והוא בחי' עתיק, וענין זה בא בהלכות דתושבע"פ בענינים גשמיים דוקא. ויש עוד דוגמא לזה מהשפעת השכל במשל דוקא, שכאשר רוצים להשפיע שכל נעלה ביותר צריכה להיות ההשפעה ע"י משל דוקא, דשכל שאינו נעלה כ"כ נשפע בדיבור שלא ע"י משל, אבל שכל עמוק ביותר נשפע ע"י משל דוקא, ומפרטי המשל באים אל עומק השכל יותר. וכמו"כ הוא בהתורה שנקראת משל הקדמוני⁶¹, שהיא משל לא"ס קדמונו של עולם⁶², הנה דוקא ע"י ירידתה למטה להתלבש בענינים גשמיים, נעשה המשכת וגילוי העצמות.

ז) ועפ"ז יובן כללות הענין דמ"ת, שהתורה ניתנה בגשמיות דוקא ולנשמות בגופים דוקא, והתורה צריכה לנשמות ונשמות צריכים לתורה, ושניהם כמו שהם מלובשים בגשמיות דוקא. והענין בזה, דהנה, נשמות ותורה שניהם הם בחי' העצם, אך להיות שבחי' העצם שבנשמות הוא בהעלם, שהרי הנשמה נעשה בבחי' נברא, לכן צריכים הנשמות להתורה, דכיון שהתורה היא גילוי מלמעלה, לכן מגלה התורה את העצמות שישנו בנשמות. אך בכדי שהתורה תגלה את העצמות שבנשמות הרי זה ע"י התלבשותה בגשמיות דוקא, שאז שייך שתגלה את העצמות כנ"ל. וכשם שנשמות צריכים לתורה, כמו"כ צריכה התורה לנשמות, לפי שיש מעלה בנשמות על תורה, שהרי הנשמות בשרשם הם למעלה מהתורה, כמו"ל⁶³ מחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר, גם למחשבתה של תורה, שנאמר⁶⁴ דבר אל בני ישראל, ולכן, בכדי לחבר תורה שלמעלה בהקב"ה, והיינו לגלות את העצמות בתורה, הרי זה ע"י הנשמות דוקא, והנשמות כמו שהם מלובשים בגופים דוקא, מטעם הנ"ל.

תרח"ץ ע' סז. וש"נ.

(61) ראה רש"י: משפטים כא, יג. שמואל-א כד, יד. מכות י, ב (ד"ה והאלקים).
 (62) ראה ב"ר פל"ח, ז. ועוד.
 (63) ב"ר פ"א, ד. וראה תדא"ר פי"ד.
 (64) בשלח יד, ב. ויקרא א, ב. ועוד.

(57) מיכה ו, ב.

(58) תקו"ז תכ"א (מג, סע"ב).

(59) תהלים פט, א.

(60) הובא בקונטרס לימוד החסידות פ"ג

[נדפס לאח"ז באג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג ע'

שלה]. וראה סה"מ עטר"ת ע' ריא ואילך.

אמנם להיות שהתורה ונשמות ישראל שניהם הם בחי' העצם ושניהם הם בהעלם, הנה בכדי שתהי' ההתגלות צריכים לסיוע מלמעלה, והכלי להסיוע מלמעלה הוא העבודה שלמעלה מטו"ד, שהיא אהבה רבה, והיינו לפי שאהבה רבה ממשיכה את הרצון שלמעלה מהשתלשלות, כידוע תורת הרב המגיד⁶⁵ בפירוש מאמרו⁶⁶ בהחילוק בין פרשה ראשונה לפרשה שני' דק"ש, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, והקשה על זה, הרי בפרשה שני' דק"ש כתיב⁶⁷ והי' אם שמוע תשמעו גו', ומהו אומרו כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, ופירש הרב המגיד, דבפרשה ראשונה דק"ש כתיב⁶⁸ ובכל מאדך, שהו"ע אה"ר שלמעלה מטו"ד, ובפרשה שני' דק"ש לא כתיב בכל מאדך, והענין דעושין רצונו של מקום הוא ע"י אה"ר דוקא, דע"י אה"ר שלמעלה מטו"ד ממשיכים את הרצון שלמעלה מהשתל' במקום שהוא מדידה והגבלה. וזהו הטעם שבמ"ת כפה עליהם הר כגיגית, שהו"ע גילוי האה"ר⁶⁹, שעיי"ז יומשך הסיוע שלמעלה מהשתלשלות להתגלות העצם במ"ת. וזהו כללות הסדר דמ"ת, שתחילה הוצרך להיות כור הברזל דמצרים שבירר וזיכך את הגשם, אבל מ"מ הי' צריך להשאיר מציאות הגשמי דוקא, ולאחרי כן הנה העם (עם דייקא) שיצא ממצרים, העם הלזה קיבל את התורה, לאחרי שכפה עליהם הר כגיגית, שהו"ע אה"ר שלמעלה מטו"ד, שעיי"ז נמשך הסיוע מלמעלה שהתורה תגלה את העצמות בנשמות והנשמות בתורה, ושניהם כמו שהם בגשמיות דוקא, שעיי"ז נשלמת הכוונה ונתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים⁷⁰.

67) עקב יא, יג.
68) ואתחנן ו, ה.
69) ראה תו"א מגילת אסתר צח, ד.
70) ראה הנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

65) ראה אור תורה להה"מ פ' עקב ד"ה מפני מה. סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תרעט. ע' תרפב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע' קלה. לקו"ש ח"ב ע' 98 ואילך. וש"נ.
66) ברכות לה, ב.